

9. januar 2012

AJC-019-047

Bestyrelsens beretning for 2011

Bestyrelsen aflægger beretning for 2011 med fokus på:

- Markedsudviklingen
- Ophavsret
- Fælles klassifikationssystem
- Fællesstanden i Frankfurt
- Forlagsuddannelsen på CBS
- Forlæggerforeningens erfa-grupper

Markedsudviklingen

Som konsekvens af at debatten om faste og/eller frie priser er blusset op i 2011, har bestyrelsen indledt en møderække, hvor bestyrelsen bl.a. analyserer markederne i de lande, vi typisk sammenligner os med. Hvis foreningen skal ændre standpunkt og dermed arbejde politisk for, at der genindføres faste priser, vil det kræve sammenhold og enighed i branchen.

Ophavsret

Ophavsretten er fortsat udfordret, og særligt forlagenes internationale organisationer IPA og FEP oplever stigende politisk pres fra bl.a. biblioteker, undervisningsinstitutioner, forbrugerorganisationer og søgetjenester for at få indført flere undtagelser til eneretten. Ikke mindst digitaliseringen er årsag til denne udvikling, da brugerne oplever, at når først originalen er udgivet, så er det nemt og gratis at mangfoldiggøre værket. Kun ophavsretten forhindrer en ureguleret kopiering. Derfor er det afgørende, at forlagene i disse år synliggør, at ophavsretten er en forudsætning for, at der bliver investeret i nye værker, samt for innovation i branchen.

I 2011 har foreningen i forhold til ophavsretsrelaterede emner primært beskæftiget sig med følgende:

Digitalisering af den europæiske kulturarv

På EU plan er der fortsat fokus på digitalisering og tilgængeliggørelse af den europæiske kulturarv, hvor bøger spiller en væsentlig rolle. Målet er ét samlet Europæisk digitalt bibliotek, Europeana.

I 2011 udsendte Kommissionen et direktiv om forældreløse værker, det såkaldte orphan works-direktiv. Direktivet beskæftiger sig med, hvordan digitaliseringen løses rettmæssigt, når rettighedshaverne ikke kan findes. I Danmark og de øvrige nordiske lande har vi gode erfaringer med aftalelicensmodellen, og et tidligere udvalgsarbejde under Kulturministeriet har peget på aftalelicensen som den model, der vil kunne løse digitaliseringen af forældreløse værker i Danmark. Aftalelicensmodellen fungerer imidlertid ikke i mange andre europæiske lande, og der har været så stor modstand mod den nordiske aftalelicensmodel, at det på et tidspunkt så ud som om, der var risiko for, at de nordiske lande ville få problemer med at anvende aftalelicensen også til rent nationale kopiaftaler med f.eks. skoler og universiteter. Lige nu er meldingen, at den nationale brug ikke er udfordret, men der arbejdes fortsat tæt med Kulturministeriet om en løsning, hvor de nordiske lande kan bruge aftalelicensen, også når der skal leveres indhold til Europeana.

I november 2011 udsendte Kulturministeriet Kommissionens Henstilling om digitalisering og online-adgang til kulturelt materiale og digital opbevaring i høring. Henstillingen har fokus på, hvordan det sikres, at medlemsstaterne leverer mere materiale til Europeana. Forlæggerforeningen afgav høringssvar sammen med Dansk Forfatterforening og Danske Skønlitterære Forfattere, hvor foreningerne påpegede, at en stærk ophavsret er en forudsætning for fremtidig udgivelse af litteratur og innovation, og at det derfor er positivt, at Henstillingen flere gange pointerer, at digitalisering skal ske i fuld overensstemmelse med Unionens og international lovgivning om intellektuel ejendomsret. Endvidere fremhævede foreningerne, at der bør fokuseres på at få lagt mere kommercielt tilgængeligt materiale ind på Europeana. Endelig er det afgørende, at ressourcer til en eventuel national digitaliseringsstrategi ikke tages fra de eksisterende litteraturposter, men at en digitalisering tilpasses mulighederne for finansiering via Strukturfondene, private fonde samt evt. andre offentlige midler, som ikke hidrører fra kulturbudgetterne.

Fortsat fokus på styrket samarbejde/alliancer med andre rettighedshaverorganisationer

Autorer og producenter inden for musik, film og litteratur står over for mange af de samme ophavsretlige udfordringer i takt med den stigende digitalisering. Forlæggerforeningen har derfor de seneste år haft fokus på et tættere samarbejde med disse brancher. I 2011 har Forlæggerforeningen meldt sig ind i Rettighedsalliancen samt Ophavsret.dk.

Rettighedsalliancen

Forlæggerforeningen indtrådte i Rettighedsalliancen i september 2011 ud fra en vurdering af, at det er vigtigt, at Forlæggerforeningen deltager i arbejdet med at forebygge ulovlig digital kopiering, samt at foreningen bistår medlemsforlagene med at håndhæve rettigheder på internettet. Foreningen har vurderet, at dette arbejde bedst varetages i samarbejde med andre rettighedshaverorganisationer, som allerede har gjort sig erfaringer med ulovlig digital kopiering. Organisationerne i Rettighedsalliancen har i lighed med Forlæggerforeningen arbejdet for at få politisk opbakning til håndhævelse af rettigheder på internettet, og det er derfor naturligt, at Rettighedsalliancen forestår og koordinerer dette politiske arbejde. For 2012 er medlemskabet af Rettighedsalliancen finansieret over budgettet, men foreningen arbejder på fremover at kunne finde en finansieringsløsning i Copydan-regi.

Ophavsret.dk

Forlæggerforeningen indtrådte i Ophavsret.dk primo 2011. Ophavsret.dk er et nyoprettet samarbejde mellem autor- og producentorganisationer primært inden for musik, film og litteratur. Ophavsret.dk's medlemmer har det til fælles, at deres økonomi er afhængig af en stærk ophavsret. Ophavsret.dk's overordnede mål er at forbedre ophavsrettens image i samfundet og derigennem grundlaget for rettighedshavernes indtægter for brug af deres kreative indhold.

Håndhævelse

Et fortsat fokusområde i 2011 har været at sikre muligheden for, at ophavsretten kan håndhæves også for digitale udgivelser, da rettighedernes værdi er afhængig af muligheden for at håndhæve dem, og da en lovlig markedsplads på internettet kan blive afgørende for muligheden for at få indtægter på salget af digitalt indhold.

Forlæggerforeningen har sammen med Rettighedsalliancen konkret arbejdet for vedtagelsen af den såkaldte "brevmodel", som indebærer, at husstanden modtager et informationsbrev, hvis rettighedshaverne bliver opmærksomme på, at der foregår ulovlig fildeling i husstanden. Modellen havde politisk opbakning under den tidligere regering, men har mødt nogen modstand efter regeringsskiftet. En af udfordringerne er, at modellen er dyr, og at den forudsætter, at teleselskaberne medfinansierer modellen og dermed tager medansvar for ulovligheder på deres net.

I 2011 har Forlæggerforeningen endvidere haft fokus på nødvendigheden af at kunne lukke for hjemmesider med ulovligt indhold. I april 2011 afholdt Videnskabs- og Retsudvalget en høring om censur/rettighedshåndhævelse på internettet, hvor Forlæggerforeningen sammen med Dansk Forfatterforening samt Danske Skønlitterære Forfattere skrev et indlæg om, at lukning af hjemmesider med ulovligt indhold ikke er censur. Foreningerne påpegede, at de alle deltager aktivt bl.a. qua medlemskab af internationale foreninger i kampen for ytringsfrihed og mod censur i hele verden, da ytringsfrihed både i den fysiske verden og på internettet udgør en helt fundamental forudsætning for forlags- og forfattervirksomhed. Forbudet mod censur beskytter mod myndigheders forhåndsgranskning. Blokering af en distributionstjeneste, hvis forretningsmodel er baseret på at undlade at lave aftaler med rettig-

hedshaverne, er ikke censur men kriminalitetsbekæmpelse. Forfattere og forlag i Danmark oplever ikke censur, men derimod er den ulovlige kopiering, som opstår i takt med, at forlagene udgiver digitale bøger, en barriere for udgivervirksomhed. Foreningerne påpegede, at forfatterne og forlagene ikke oplever, at de har problemer med at finde lovlige distributører og salgskanaler for litteraturen, og at alle de ytringer, som i øvrigt findes på blokerede hjemmesider, kan komme til udtryk andre steder.

Læsehandicappede

I 2011 har Digitalt udvalg igangsat et udredningsarbejde for at undersøge, i hvilket omfang de e-bøger, der er på markedet, kan benyttes af de læsehandicappede. Planen er at følge op med en dialog med relevante myndigheder om, hvordan vi som branche evt. ved hjælp af brancheanbefalinger, kan medvirke til, at e-bøgerne gøres læsehandicapvenlige.

Samarbejdsaftalen om lydbøger er blevet genforhandlet med Nota i 2011. Baggrunden for genforhandlingen er, at det såvel af samarbejdsaftalen som af forarbejderne til ophavsretslovens § 17 fremgår, at aftalen skal tages op til revision, hvis der udvikles et reelt kommercielt lydbogsmarked. Da der i 2011 er et reelt kommercielt lydbogsmarked, havde Forlæggerforeningen rettet henvendelse til Kulturministeriet, som over for Forlæggerforeningen bekræftede, at når en lydbog findes på det kommercielle marked, så må Nota i lighed med andre aktører erhverve lydbogen på kommercielle vilkår. Forlæggerforeningen har derfor under forhandlingerne påpeget, at Notas rolle er at udfylde det rum, som det kommercielle marked ikke udfylder. Hvis Nota ønsker at stille forlagsudgivne lydbøger til rådighed for sine medlemmer, skal det fremover ske efter aftale med forlagene og ikke med hjemmel i undtagelsesbestemmelsen i § 17.

Open access og monografier

Forlæggerforeningen har sammen med forfatterforeningerne og UBVA arbejdet på at få monografier ud af de open access-anbefalinger, som forelå fra open access-udvalget. Open access-diskussionen har tidligere primært koncentreret sig om artikler, og inddragelsen af monografier indebærer en risiko for, at de universitetsansattes lærebøger skal i open access. Seneste melding fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen er, at open access ikke vil blive reguleret ved lovgivning. Endvidere har styrelsen oplyst, at de analyser, der er blevet foretaget vedr. de samfundsmæssige gevinster ved open access, alle vedrører artikler og ikke monografier

Fælles klassifikationssystem

Forlæggerforeningen har taget initiativ til en dialog med relevante interessenter om udvikling af et nyt bogklassifikationssystem. Det nuværende system tager udgangspunkt i "den gamle verden", hvor bøgerne kun kan placeres ét sted på boghandlernes hylder. Baggrunden for udviklingsarbejdet er et ønske om at optimere de muligheder for synlighed, som

søgning på internettet giver. I klassifikationsgruppen sidder repræsentanter fra Forlæggerforeningen, boghandlere, distributionerne og Biblioteksskolen.

Også i europæisk regi er der igangsat et udviklingsprojekt, som Forlæggerforeningen har meldt repræsentanter til, således at arbejdet i den danske gruppe kan optimeres med input fra den europæiske gruppe. Gruppen fokuserer på det såkaldte IBIC initiative (the International Book Industry Categories). Planen er, at IBIC skal udvikles til et internationalt standard klassifikationssystem, for at gøre bøger mere tilgængelige. IBIC er baseret på BIC-standarden, som bruges i mange engelsksprogede lande. 1. lancering er planlagt til oktober 2012

Fællesstanden i Frankfurt

Forlæggerforeningen tog sidste år initiativ til at sikre en vis fornyelse af fællesstanden, således at den i 2011 fremstod mere tidssvarende. I 2011 lykkedes det igen at skaffe midler fra Kulturministeriet til dækning af underskuddet, og foreningen arbejder nu fremadrettet på at sikre underskuddsdækning i 2012, således at de danske forlag fortsat er sikret en fællesstand.

Forlagsuddannelsen på CBS

I dialog med Forlæggerforeningen har CBS ændret på strukturen af forlagsuddannelsen, så det fremover bliver muligt at tilmelde sig moduler af hhv. 1, 2 og 3 dages varighed. Det bliver fortsat muligt at gennemføre en egentlig forlagsuddannelse, men systemet bliver mere smidigt og fleksibelt for dem, der ikke har tid og behov for at afsætte fire dage til kursusvirksomhed. Der vil tilgå medlemmerne nærmere orientering om den nye struktur i begyndelsen af det nye år.

Forlæggerforeningens erfagrunder

Forlæggerforeningen har i 2011 oprettet tre erfagrunder, som skal gøre det muligt for medlemmerne at mødes mere uformelt for at dele og diskutere fælles udfordringer. Der har vist sig at være stor interesse for de nedsatte grupper.

Efagruppen for forlagsjura blev stiftet i begyndelsen af året. Den har 20 medlemmer og har holdt 3 møder i 2011. Sidst på året blev der oprettet en erfagruppe for digitale udgivelser på trade-området og en erfagruppe for digitale udgivelse på undervisningsområdet. Sekretariatet faciliterer mødeindkaldelse og stiller lokaler til rådighed.